

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΟΥ
ΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2019 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΠΤΑ (7)**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, *Ἠθικὰ Νικομάχεια*, Β 6, 10-16

Οἶον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρωθεν οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, **μέσον** τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς **πράξεις** ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, **ἐν οἷς** ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἡ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, **στοχαστικὴ** γε οὕσα τοῦ μέσου.

Ἔτι τὸ μὲν ἀμαρτάνειν πολλαχῶς ἔστιν (τὸ γὰρ κακὸν τοῦ **ἀπείρου**, ὡς οἱ Πυθαγόρειοι εἵκαζον, τὸ δ' ἀγαθὸν τοῦ πεπερασμένου), τὸ δὲ κατορθοῦν μοναχῶς (διὸ καὶ τὸ μὲν ῥάδιον τὸ δὲ χαλεπὸν, ῥάδιον μὲν τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ σκοποῦ, χαλεπὸν δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν)· καὶ διὰ ταῦτ' οὖν τῆς μὲν κακίας ἢ ὑπερβολῆς καὶ ἡ ἔλλειψις, τῆς δ' ἀρετῆς ἢ μεσότητος·

ἔσθλοὶ μὲν γὰρ ἀπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ **φρόνιμος** ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, **τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν**· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκειν καὶ αἰρεῖσθαι.

A1. α. 1) «**ἐν οἷς...**»: Σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ἡ αντωνυμία «οἷς»; (μονάδες 2)

2) «...**τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν**»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρονται οι φράσεις «τῆς μὲν», «τῆς δὲ»; (μονάδες 2)

(μονάδες 4)

β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3), και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3).

1. Η ακραία συμπεριφορά κατακρίνεται από το κοινωνικό σύνολο.

2. Η αρετή στοχεύει στο μέσον.

3. Η αρετή είναι αποτέλεσμα επιλογής του ατόμου.

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

B1. Να αναφέρετε τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία ορίζει ο Αριστοτέλης την έννοια της μεσότητας στο παρακάτω απόσπασμα: «**τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς**».

Μονάδες 10

B2. «**καὶ διὰ ταῦτ' οὖν τῆς μὲν κακίας ἢ ὑπερβολῆ καὶ ἢ ἔλλειψις, τῆς δ' ἀρετῆς ἢ μεσότης**»: Πώς συνδέεται το παραπάνω συμπέρασμα του Αριστοτέλη για την αρετή με τις αντιλήψεις των Πυθαγορείων;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον **αριθμό** που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις φράσεις της Στήλης Α του παρακάτω πίνακα και δίπλα σε αυτόν το **γράμμα** της λέξης ή φράσης από τη Στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

Στήλη Α

Στήλη Β

1. Λόγω του πατέρα του ο Αριστοτέλης εξοικειώθηκε με την	α. ιατρική.
	β. πολιτική πρακτική.
	γ. ρητορική.
2. Συνάδελφος του Αριστοτέλη στα χρόνια της μαθητείας του στην Ακαδημία ήταν ο	α. Θεόφραστος.
	β. Σπεύσιππος.
	γ. Σωκράτης.

3. Η ευδαιμονία δεν είναι	α. αγαθό.
	β. ενέργεια της ψυχής.
	γ. κατάσταση.
4. Ο Αριστοτέλης πέθανε	α. στην Αθήνα.
	β. στα Στάγειρα.
	γ. στη Χαλκίδα.
5. Ο Εύδοξος επηρέασε τον Αριστοτέλη ως προς	α. τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα.
	β. την ποιητική του διάθεση.
	γ. την πολιτική του δράση.

Μονάδες 10

- B4.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τον **αριθμό** που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις λέξεις της Στήλης Α του παρακάτω πίνακα και δίπλα σε αυτόν το **γράμμα** της πρότασης από τη Στήλη Β που αντιστοιχεί στην ορθή σημασία της λέξης, σύμφωνα με το κείμενο του Αριστοτέλη.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. μέσον	α. κάθε τι που χρησιμοποιείται για την πραγματοποίηση ενός σκοπού
	β. το μεσαίο ή κεντρικό σημείο
2. πράξεις	α. ενέργειες για την πραγματοποίηση ενός έργου
	β. διοικητικές ενέργειες, αποφάσεις στο πλαίσιο λειτουργίας του κράτους
3. στοχαστική	α. που έχει για στόχο
	β. που σκέφτεται
4. απείρου	α. που δεν έχει πείρα
	β. που είναι απεριόριστα μεγάλο
5. φρόνιμος	α. που σκέφτεται λογικά, με σύνεση
	β. που είναι υπάκουος, ήσυχος

Μονάδες 10

B5.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μάρκος Αυρήλιος, *Τὰ εἰς ἑαυτόν*, 5.1

Στο έργο του *Τὰ εἰς ἑαυτόν* ο Ρωμαίος στωικός φιλόσοφος Μάρκος Αυρήλιος συμβουλεύει τον εαυτό του για την επίτευξη της φιλοσοφικής ζωής.

— Όταν σηκώνεσαι με κακή διάθεση το πρωί, έχει πρόχειρη την σκέψη: «Σηκώνομαι για να επιτελέσω το έργο του ανθρώπου. Και στεναχωριέμαι ακόμη, που πάω να κάνω αυτό για το οποίο γεννήθηκα και βγήκα στον κόσμο; Ή μήπως γεννήθηκα για να μένω ξαπλωμένος και να ζεσταίνομαι μες στα στρώματα;».

— Μα αυτό μ' ευχαριστεί περισσότερο!

— Γεννήθηκες, λοιπόν, μόνο για την ευχαρίστηση; Μόνο για να παθαίνεις και όχι για να ενεργείς; Δεν βλέπεις τα μικρά φυτά, τα σπουργίτια, τα μυρμήγκια, τις αράχνες, τις μέλισσες, που το καθένα τους επιτελεί το έργο του συμβάλλοντας, στο μέτρο που του αναλογεί, στην τάξη του κόσμου; Κι εσύ, από την άλλη, δεν θες να κάνεις αυτά που αναλογούν στους ανθρώπους. Δεν βιάζεσαι να κάνεις αυτό που υπαγορεύει η φύση σου.

— Ναι, μα πρέπει να αναπαυόμαστε κιόλας.

— Πρέπει, συμφωνώ. Ακόμα και γι' αυτό, η φύση έχει δώσει το σωστό μέτρο, όπως μας έδωσε και το μέτρο του φαγητού και του πιοτού. Εσύ όμως πας να ξεπεράσεις το μέτρο, προχωράς πέρα από το αρκετό –στις πράξεις όχι ακόμη, αλλά μέχρι εκεί που σε παίρνει.

(μετάφραση Γ. Αβραμίδης)

Αφού μελετήσετε το παραπάνω μεταφρασμένο απόσπασμα από το έργο *Τὰ εἰς ἑαυτόν*, να διακρίνετε τι είναι αυτό που καθορίζει το μέτρο:

α) κατά τον Μάρκο Αυρήλιο (μονάδες 5) και

β) κατά τον Αριστοτέλη στον τελικό ορισμό της αρετής («**Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ [...] καὶ εὕρισκιν καὶ αἰρείσθαι.**») (μονάδες 5).

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Οἰκονομικός, 7.10-13 (έκδ. Loeb Classical Library)

Στο κείμενο που ακολουθεί ο Ξενοφών εμφανίζει τον Ισχύμαχο να συμβουλεύει τη νεαρή σύζυγό του αμέσως μετά τον γάμο τους.

Εἰπέ μοι, ὦ γύναι, ἄρα ἤδη κατενόησας, τίνος ποτέ ἔνεκα ἐγώ τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἔδοσάν σε ἐμοί; Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀπορία ἦν, μεθ' ὅτου ἄλλου ἐκαθεύδομεν ἄν, οἶδ' ὅτι καὶ σοὶ καταφανές τοῦτ' ἐστί. Βουλευόμενος δ' ἔγωγε ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ὑπὲρ σοῦ, τίν' ἂν κοινωνὸν βέλτιστον οἴκου τε καὶ τέκνων λάβοιμεν, ἐγώ τε σὲ ἐξελεξάμην καὶ οἱ σοὶ γονεῖς, ὡς ἐοίκασιν, ἐκ τῶν δυνατῶν ἐμέ. Τέκνα μὲν οὖν ἦν θεός ποτε διδῶ ἡμῖν γενέσθαι, τότε βουλευσόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως ὅτι βέλτιστα παιδεύσομεν αὐτά· κοινὸν γὰρ ἡμῖν καὶ τοῦτο ἀγαθόν, συμμάχων καὶ γηροβοσκῶν ὅτι βελτίστων τυγχάνειν· νῦν δὲ δὴ οἶκος ἡμῖν ὅδε κοινός ἐστιν. Ἐγώ τε γὰρ ὅσα μοι ἔστιν ἅπαντα εἰς τὸ κοινὸν ἀποφαίνω σύ τε ὅσα ἠνέγκω πάντα εἰς τὸ κοινὸν κατέθηκας. Καὶ οὐ τοῦτο δεῖ λογίζεσθαι, πότερος ἄρα ἀριθμῶ πλείω συμβέβληται ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ εὖ εἰδέναί, ὅτι ὁπότερος ἂν ἡμῶν βελτίων κοινωνὸς ᾖ, οὗτος τὰ πλείονος ἄξια συμβάλλεται.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «**Βουλευόμενος [...] παιδεύσομεν αὐτά**».

Μονάδες 10

Γ2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:

1. Η γυναίκα επιλέγει τον σύζυγό της.
2. Ένας από τους σκοπούς του γάμου είναι η απόκτηση τέκνων.
3. Τα τέκνα εκπαιδεύονται για να φροντίζουν τους γονεῖς στα γεράματά τους.
4. Μόνο η σύζυγος προσφέρει υλικά αγαθά στον γάμο.
5. Η σωστή διαχείριση του οίκου εξαρτάται αποκλειστικά από τον σύζυγο.

Γ3.α. «**Ἐγώ τε γὰρ ὅσα μοι ἔστιν ἅπαντα εἰς τὸ κοινὸν ἀποφαίνω**»:

Εδώ μιλάει σε α' ενικό πρόσωπο ο Ισχύμαχος. Να ξαναγράψετε την πρόταση αλλάζοντας το α' ενικό σε α' πληθυντικό πρόσωπο στους γραμματικούς τύπους που χρειάζεται.

(μονάδες 6)

Γ3.β. Να αντιστοιχίσετε τους τύπους της στήλης Α με τους σωστούς γραμματικούς χαρακτηρισμούς της στήλης Β (δύο γραμματικοί χαρακτηρισμοί περισσεύουν):

Στήλη Α	Στήλη Β
α. γύναι	1. απαρέμφατο αορίστου β' της μέσης φωνής
β. ἔλαβον	2. γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής παρακειμένου της μέσης φωνής
γ. γενέσθαι	3. ονομαστική πληθυντικού αριθμού τριτόκλιτου ουσιαστικού
δ. συμβέβληται	4. κλητική ενικού αριθμού τριτόκλιτου ουσιαστικού
	5. γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής υπερσυντελικού της μέσης φωνής
	6. α' ενικό πρόσωπο της οριστικής αορίστου β' της ενεργητικής φωνής

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4. –«...ἔγώ τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἔδοσάν σε ἐμοί;»

–«...ἔγώ τε σὲ ἐξελεξάμην...»

Να γράψετε στο τετράδιό σας τα ρήματα των παραπάνω φράσεων και να εντοπίσετε για το καθένα από αυτά το υποκείμενο και το/α αντικείμενό/ά τους.

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1. Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- 4.** Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 5.** Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6.** Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**